
ČESKÉ INFINITIVNÍ VAZBY A JEJICH NĚMECKÉ EKVIVALENTY

Věra Höppnerová*

Jak snížit potřebu energie.

Na jaká rizika při pojištění pamatovat.

Chci ušetřit a nevím, kde začít.

Zimní pneumatiky: kdy přezout, kde koupit a jak vybírat.

S obdobnými infinitivními vazbami, ať již v hlavní či vedlejší větě, se setkáváme běžně jak v obecném, tak i v hospodářském jazyce, a to zejména v oblasti ekonomického zpravodajství, které je zdrojem všech zde uvedených příkladů. V postavení v hlavní i vedlejší větě jsou tyto vazby vesměs ekvivalenty hlavních vět tázacích nebo vedlejších vět předmětných, a bývají proto uvozeny tázacími slůvky, zejména slovem „jak“. Často se objevují v nadpisech: *Jak kupovat nemovitost v dražbě; Jak lépe čelit zdražování energie; Kam uložit peníze* aj.

Tyto infinitivní vazby lapidárně vystihují, o čem bude v následujícím textu či odstavci řeč. Upoutávají pozornost či pomáhají text strukturovat. Tak např. začínají jednotlivé odstavce informativního článku z oblasti cestovního ruchu, který obsahuje tipy na cestu do Londýna, nápisy: *Kde se ubytovat: ... Kde se najíst ... Co si koupit: ... Na co si dát pozor: ... Co si nenechat ujít.*

Jak vyjádřit tyto ekvivalenty hlavních vět tázacích či vedlejších vět předmětných v němčině? V našich mluvnicích němčiny ani německých učebnicích se tomuto jevu nevěnuje pozornost. Není proto divu, že je studenti v němčině vyjadřují nesprávně:

Ukázal nám, jak problém vyřešit. Er zeigte uns, +wie das Problem zu lösen.

Přemýšleli, jak zaplatit dluhy. Sie überlegten, +wie die Schulden zu bezahlen.

Nevěděli, zda se z toho radovat. Sie wussten nicht, +ob sich darüber zu freuen.

Důvodem nesprávného překladu je mj. modální charakter těchto vazeb:

Na jaká rizika pamatovat? (= je třeba pamatovat)

Nevím, kde s šetřením začít. (= kde mám začít)

Je to jeden z mála nástrojů, jak přilákat investory. (= jak je možno přilákat)

Studující je pak mylně ztotožňují s vazbami infinitivu s **zu**, vyjadřujícími rovněž možnost nebo nutnost:

Ty informace lze těžko získat. Die Informationen sind schwer zu bekommen.

Zákazníka nebylo možno přesvědčit. Der Kunde war nicht zu überzeugen.

Náklady je nutno snížit. Die Kosten sind zu senken.

* Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů (vera.hoppnerova@vse.cz).

Přitom lze tyto infinitivní vazby vyjádřit hned několika způsoby:

Musíme hledat cestu, jak tyto potíže překonat.

1. Wir müssen einen Weg suchen, wie wir diese Schwierigkeiten überwinden können. (opis větou s modálním slovesem)
2. ... wie diese Schwierigkeiten zu überwinden sind. (opis větou se sein + infinitiv s zu)
3. ... wie diese Schwierigkeiten überwunden werden können. (opis větou v trpném rodě)
4. ... wie man diese Schwierigkeiten überwinden kann. (opis větou s neurčitým podmětem man).

U všech těchto případů jde tedy o vyjádření pomocí úplné věty a ne pouze infinitivní vazby, jak je tomu v češtině.

Volba vhodného modálního slovesa přitom závisí na kontextu:

*Co udělat, abychom snížili riziko? Was **müssen** wir tun, um das Risiko zu senken?*

Je to jeden z mála nástrojů, jak přilákat investory. Es ist eines der wenigen Instrumente, wie man Investoren locken **kann**.

Rád bych věděl, jak při přijímacím pohovoru na tuto otázku odpovědět. Ich möchte gern wissen, wie ich beim Vorstellungsgespräch auf diese Frage antworten **soll**.

V některých případech je vhodným ekvivalentem i pouze infinitiv:

Rozhodnutí, zda kandidovat či ne, závisí jen na mně. Die Entscheidung, ob kandidieren oder nicht (ob ich kandidieren werde oder nicht), hängt nur von mir ab.

Infinitivní vazby v zastoupení tázacích vět se objevují, jak již bylo uvedeno, často v nadpisech, kde by však v češtině působilo vyjádření pomocí celé věty těžkopádně. Pak je třeba hledat jiné možnosti vyjádření, například:

Kam vložit peníze Günstige Geldanlage

Jak vybírat investiční fond Wahl des richtigen Investitionsfonds

Jak zatočit s korupcí Bekämpfung der Korruption

Jak kupovat nemovitost v dražbě Immobilienkauf bei Versteigerung

Daňové přiznání: rady, jak ušetřit Einsparungen bei der Steuererklärung

V některých případech nejsou české infinitivní vazby ekvivalenty hlavních vět tázacích či vedlejších vět předmětných, ale jde o vedlejší věty přívlastkové, blíže určující podstatné jméno. Tyto vazby lze vyjádřit i pouhým infinitivem, závislým na podstatném jménu:

To by bylo řešení, jak zachránit podnik. Das wäre eine Lösung, wie das Unternehmen gerettet werden könnte. (... das Unternehmen zu retten.)

Stojíme před problémem, jak se rozhodnout. Wir stehen vor dem Problem, wie wir uns entscheiden sollen. (... uns zu entscheiden.)

Stavební spoření není jen možnost, jak efektivně zhodnocovat své pravidelné vklady. Das Bausparen ist nicht nur eine Möglichkeit, wie man seine regelmäßigen Einlagen effektiv verwertet. (... der effektiven Verwertung seiner regelmäßigen Einlagen. (... seine regelmäßigen Einlagen effektiv zu verwerten.)

Zná prostředek, jak ho přinutit peníze vrátit. Er kennt ein Mittel, wie man ihn zwingen kann (könnte), das Geld zurückzugeben.

Vidí v tom příležitost, jak vytlačit konkurenci z trhu. Sie sehen darin die Gelegenheit, wie sie die Konkurrenz vom Markt verdrängen können. (... die Konkurrenz vom Markt zu verdrängen.)

V angličtině jsou – na rozdíl od němčiny – infinitivní vazby s **to** po určitých slovesech jako know, tell, ask aj. možné; They don't know what to do. Sie wissen nicht, was sie tun sollen / was zu tun ist. *Neví, co udělat.*

Duden, Basiswissen Schule, Englisch upozorňuje na tento rozdíl mezi němčinou a angličtinou:

„Infinitivkonstruktionen tragen zur Verkürzung von Satzgefügen bei. Dort, wo im Deutschen eine etwas umständliche Haupt- und Nebensatzkonstruktion benötigt wird, kommt das Englische mit kürzeren Konstruktionen aus.“ (*Infinitivní vazby přispívají ke zkracování souvětí. Tam, kde je v němčině nutná zdlouhavá hlavní a vedlejší věta, vystačí angličtina s kratšími vazbami.*)

Mezi jinými příklady se uvádějí i německé tázací věty po tázacích slovech a whether: I don't have the slightest idea where to look. She can't decide whether to quit her job. Angličtina tak může, pokud je osvojována před němčinou, interferenci mateřského jazyka posílit.

Na různé způsoby vyjadřování českých infinitivních vazeb pomocí úplných vět je třeba studující upozornit – zejména v překladatelských a tlumočnických kurzech, neboť analogické vytváření infinitivních vazeb s **zu** vede k formulacím v němčině neobvyklým.

Literatura

DANEŠ, F.; HLAVSA, Z.; GREPL, M. *Mluvnice češtiny (3): Skladba*. Praha : Academia, 1987.

CVRČEK, V. a kol. *Mluvnice současné češtiny*. Praha : Nakladatelství Karolinum, 2010.

Duden, *Basiswissen Schule, Englisch*. Mannheim : Bibliographisches Institut F. A. Brockhaus, 2004.

CZECH INFINITIVE PHRASES AND THEIR GERMAN EQUIVALENTS

Abstract: Czech infinitive phrases, usually introduced by interrogatives, are equivalent to interrogative clauses. In economy-oriented press, they appear mostly in headlines. In German, they correspond to direct or indirect clauses including modal verbs, infinitive phrases with “zu”, passive verbs, or the indefinite subject “man”.

Keywords: Czech infinitive phrases, interrogative clauses, German equivalents, business German

JEL Classification: Z19